

Проект

**Зимуючі птахи
нашої місцевості**

Ефективність проектної діяльності

Проблема вибору засобів і методів впливу учителя на учнів завжди залишатиметься актуальною в будь-якій освітній системі. Чому ж сьогодні ми знову повертаємось до методу проектів? Що дає нам проектна діяльність окрім того, про що говорилось вище? Яких практичних навичок набувають учні у процесі проектної роботи?

Проектна робота дає всім учасникам практичний досвід, який базується як на знаннях, так і на перевірці знаннєвих істин у повсякденній діяльності. Цей досвід допомагає розвивати індивідуальні здібності та нахили, комунікативні зв'язки, учити вирішувати завдання, розв'язувати конфліктні ситуації тощо. Участь у проектній роботі допомагає сформувати навички активного громадянина демократичного суспільства. Серед переліку цих навичок варто звернути увагу на такі:

1. Міжособистісні - слухати один одного; висловлювати ідеї та думки й уміти сприймати чужі ідеї та думки; ставити запитання; знаходити аргументи на користь власної позиції; розв'язувати конфлікти; турбуватись про інших.
2. Навички мислення - розуміти складні факти; розвивати ідеї; аналізувати, відбирати, використовувати інформацію; приймати рішення у складних або непередбачуваних ситуаціях.
3. Командні - здатність працювати в команді; виконувати певні ролі в команді - керівник, виконавець, статист; планувати й розподіляти завдання; співвідносити командну працю та індивідуальну.
4. Розв'язання проблем - уміти виділяти проблему; визначати ступінь складності проблеми; планувати шляхи розв'язання проблеми; залучати до розв'язання проблеми різні соціальні групи, представників органів влади тощо; аналізувати хід розв'язання проблеми; змінювати неефективні завдання та засоби у процесі розв'язання проблеми.
5. Ініціативні - розвивати ініціативу; активно працювати в указаній структурі; самостійно усувати перешкоди, що виникають у процесі розв'язання проблеми; ініціювати зустрічі, пропозиції.
6. Творчі - розвивати таланти й нахили; формувати впевненість у собі та у членах команди; приймати неординарні рішення; пропонувати різні шляхи розв'язання проблеми.

7. Демократичні - поважати права один одного; урахувувати інтереси один одного; дискутувати; відстоювати власні позиції; знаходити компроміс; брати на себе відповідальність за власні дії.

Ефективність проектної діяльності полягає ще й у тому, що метод проектів дозволяє швидко й оперативно скласти уявлення про критерії якісної роботи. Серед цих критеріїв педагогам варто звернути увагу на такі:

1. Учні пройнялись та усвідомили тему проекту.
2. Чітко спланований хід проекту.
3. У ході проекту учні проявляють активність, виконують завдання, виступають із власними ініціативами.
4. Учні отримують досвід розв'язання проблеми, досвід соціального та громадського життя.
5. Школярі презентують свої досягнення.
6. Учасники проекту враховують помилки, оцінюють діяльність.

Проект

«Зимуючі птахи нашої місцевості»

Життя людей нерозривно пов'язане з життям птахів. Птахами люди цікавилися завжди. Хто з нас не мріє злетіти високо-високо в небо й подивитись на рідну землю? А кого не зачаровували пташині пісні? Птахів називають санітарами лісів, полів, садів. Вони знищують комах, поїдають насіння бур'янів, очищають природу від шкідників. Наприклад, ластівка за літо з'їдає близько мільйона шкідливих комах. За підрахунками агрономів, кожний грак за день знищує 400 шкідників. Зозуля може з'їсти за годину до сотні волохатих гусениць, яких не їдять інші птахи. Відомо, що сова знищує не менше тисячі гризунів щороку. Ось чому необхідно оберігати птахів, допомагати їм вижити в несприятливих умовах.

Зима складний період в житті птахів. Дехто відлітає у теплі та багаті кормом краї, а ті, які залишилися зимувати потребують найбільшої допомоги.

2011 рік

Проект

Зимуєчі птахи нашої місцевості

*Вчитель біології
Вікнинської ЗОШ І-ІІІ ст.
Катеринопільської районної ради
Черкаської області
ГОНЧАР СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

Мета проекту:

- ❖ Ознайомитися із видами птахів, які перебувають у зимовий період у нашій місцевості (селі Вікнині);
- ❖ навчити учнів допомагати птахам у зимовий період, облаштовувати пташині «їдальні»;
- ❖ Провести облік птахів своєї місцевості у зимовий період;
- ❖ Формування особистості, яка здатно свідомо, активно, творчо впливати на навколишній світ.

Завдання проекту

- 1 сприяти збереженню та виживанню птахів
- 2 створити базу даних про тих птахів, що зустрічаються в нашій місцевості у зимовий період
- 3 поширити зібрану інформацію про птахів серед громадськості
- 4 залучити учнів школи до пошуків шляхів збереження та підтримки птахів у несприятливих кліматичних умовах

Очікувані результати

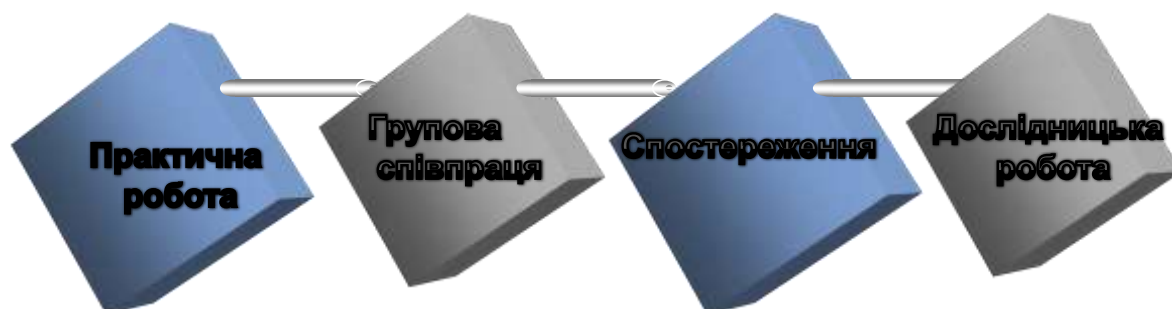
- 1 Учні поглиблюють знання про птахів, які зимують у нашій місцевості
- 2 Учасники проекту оволодіють елементами методики дослідницької роботи
- 3 Будуть облаштовані годівниці для птахів

Учасники проекту

Термін виконання – 8 місяців
(вересень – квітень 2011-2012рр.)

Методи реалізації

Заходи

1. Ознайомлення із зимуючими птахами України
2. Ознайомлення із правилами догляду за птахами у зимовий період
3. Ознайомлення з правилами виготовлення годівничок
4. Виготовлення та розвішування годівничок
5. Ознайомлення із раціоном птахів
6. Ознайомлення з правилами спостереження за птахами та їх обліком
7. Підгодівля птахів та їх облік
8. Цікава інформація про зимуючих птахів. Створення колекцій, презентацій
9. Конкурс стінгазет “Зимуючі птахи нашої місцевості”
10. Конкурс віршів, загадок, кросвордів
11. Конкурс фото на тему “Птахи моєї годівнички”
12. Оформлення фотоальбому “Зимові птахи мого села”
13. Брейн – ринг “Що? Де? Коли?”. Птахи
14. Оформлення звіту про проведену роботу

Етапи проекту

- Підбір матеріалів про зимуючих птахів України
- Підготовка до виготовлення пташиних годівничок
- Створення “Щоденника спостереження”

- Знайомство із зимуючими птахами України
- Ознайомлення із раціоном птахів
- Опрацювання матеріалів про допомогу птахам в зимовий період

Підготовчий

Конкурсний та звіт

Теоретичний

Практичний

- Конкурс на цікаву інформацію про зимових птахів
- Конкурс віршів, загадок, кросвордів, презентацій про птахи
- Брейн – ринг “Що? Де? Коли?”. Птахи.
- Звіт. Конкурс на кращий щоденник спостереження
- Конкурс на краще фото “Птахи моєї годівнички”
- Створення альбому “Зимуючі птахи мого села”

- Виготовлення пташиних годівничок та їх розвішування
- Підгодівля та облік птахів
- Ведення щоденника спостереження за птахами

Брейн - ринг

"ЛІТІ АХУ"

ПРАВИЛА ГРИ

I варіант

1. На обговорення запитання та прийняття рішення відводиться 1 хв. Відлік часу починається після команди ведучого «Час».
2. За кожну правильну відповідь нараховується 1 бал.
3. Бал нараховується команді, яка дала правильну відповідь раніше команди суперниці, але не пізніше однієї хвилини після команди «Час».
4. Кожен двобій складається із 5 запитань. Переможницею вважається та команда, яка набрала більшу кількість балів у двобойі.
5. У разі рівності балів після п'ятих запитань гра продовжується до першої правильної відповіді.

II варіант

1. Усі команди одночасно беруть участь у грі.
2. На обговорення запитання та прийняття рішення відводиться 1 хв. Відлік часу починається після команди ведучого «Час».
3. Відповіді даються у письмовому вигляді. За кожну правильну відповідь нараховується 1 бал.
4. Гра складається із чотирьох раундів. Кожен раунд складається із п'яти запитань. Переможницею вважається та команда, яка набрала більшу кількість балів.

Для проведення заходу необхідно підготувати нескладне обладнання: ігровий столик, на якому розбиті сектори (його можна замінити листком щільного картону, на якому накреслені сектори); дзига із стрілкою; конверти із запитаннями; емблема скрипичного ключа; «чорний ящик»; таблички із номерами для команд. На дошці вивіщується емблема гри – сова.

Перший двобій (раунд)

1. Для чого в античні часи намазували гілки дерев клеєм? *(Для виловлювання співочих птахів)*
2. Назвіть птаха, у якого співвідношення маси яйця до маси тіла найменше? *(Страус)*
3. Цей птах, що живе в Арабській пустелі, схожий на орла. Він утворює собі гніздо із прутиків і трави, у якому живе близько 500 років. Потім гніздо загоряється від проміння сонця, а птах, махаючи крилами, роздуває вогонь і згоряє разом з гніздом. Потім вона повстає з попелу, будує нове гніздо і живе у ньому знову 500 років. Що це за птах? *(Фенікс)*
4. Слуга Алектрион, який стояв на варті під час зустрічі свого господаря Ареса із Афродітою, повинен був будити їх до настання ранку. Але одного разу він проспав, і Геліос застав закоханих. На кого був перетворений Алектрион внаслідок казання? *(Півня)*
5. Як ви вважаєте, чому птахи для відльоту восени вибирають холодний день, а весною прилітають обов'язково у теплий? *(Вибирають попутний вітер)*

Другий двобій (раунд)

1. Процес кристалізації льоду відбувається з виділенням теплоти. Тому восени часто можна спостерігати на тонкому льоду ... Кого? *(Птахів, наприклад, ворон)*
2. У лелеки – 2, у грача – 3, у колібрі – 200. Чого? *(Змахів крил у секунду)*
3. Який найбільш відомий еквівалент має приказка: «Ближча копійчка дорожча дальнього рубля»? *(Краще синиця в руках, ніж журавель в небі)*

4. Одна із японських авіакомпаній малює носі своїх літаків великі очі. Навіщо? *(Щоб відлякувати птахів)*
5. Як в центрі із досліджень природи «Патаксент – Рівер» (в США) за допомогою курей намагаються врятувати зникаючий вид білоголового орла? *(Кури висиджують їх яйця, які були зібрані у природі)*

Третій двобій (раунд)

1. Жителі французького міста Тулона використовували для цього видресированих чайок. Американці експериментували із ластівками, російські – із соколами. Але поза конкуренцією виявився інший птах, якому і збудували пам'ятник вдячні жителі Парижу. Що це за птах? *(Поштовий голуб)*
2. Довгий час люди не знали, де зимують ці птахи, а в дитинстві нам розповідали, що один із них врятував маленьку дівчинку. Що це за птах і від кого він врятував дівчинку? *(Ластівка врятувала Дюймовочку від одруження з кротом)*
3. Росіяни вірили: коли він перестане співати, тоді і настане кінець світу, адже голос його уже не викличе сонця, і Всесвітом опанують сили тьми і холоду. Яка прикраса для нього характерна? *(Золотий гребінок)*
4. Який птах робить найменші гнізда? *(Колібрі – найменша пташка у світі)*
5. Яка пташка, згідно міфу, була вивезена аргонавтами із берегів Фасису у Колхиді разом із золотим руном? *(Фазан)*

Четвертий двобій (раунд)

1. Вони здатні пробити куленепробивне скло кабіни льотчика товщиною 3см, що дорівнює 300000 атмосфер. Військовий льотчик Рой Ланкастер під час Другої світової війни якось сказав журналістам «Ми боялися їх більше зеніток. Німцям потрібно було під час наших

нальотів піднімати в повітря всіх своїх...» (слово пропущено). А його колега додав похмуро: «І вони це робили». Вставте пропущене слово.
(Птахів)

2. Про ластівок говорять, що вони своїми піснями попереджали Ісуса Христа. Але друга пташка видала Його, закричавши: «Живий, живий!!!» За це ноги птаха, який зрадив Ісуса постійно зв'язані невидимими путами. Що це за птах? (*Горобець: він не може ходити, проте гарно стрибає*)
3. В давнину на Русі одружені жінки на голові носили кокошник, назва якого походить від слова «кокош», що означає тварину. Яку? (*Курку*)
4. Коли у Сахарі дозрівають фініки, туагери підіймаються на дерева (інколи до 20м), щоб вкрити мішечком кожен плід. З якою метою? (*Щоб не подзьобали птахи*)
5. Батьківщиною цих птахів є не Індія, точніше не зовсім Індія. Як ми називаємо місце, звідки вони потрапили до нас? (*Америка. Вест – Індія. Мова йде про індиків*)

Додаткові запитання

1. Зоологи світу склали список тварин по мірі обережності, яку проявляють тварини, коли переходять через дорогу. На третьому місці виявилась кішка, на другому – свиня. А ця тварина, відома нам з дитинства, виявилась на першому. Хто це? (*Гуска*)
2. Загадка: «В этом хоре музыкантов все во фраках, словно франты. Но поет ужасно хор - хору нужен дирижер». Про яких музикантів йде мова? (*Пінгвіни*)
3. Який птах об'єднує США, Іспанію, Австралію, Германію, Албанію і Мексику з Древнім Римом? (*Орел. Вірніше, його зображення на прапорі*)
4. Фінське слово «камелікурки» складається з двох: «камелі» (верблюди) і «курки» (журавель). Яку тварину фіни називають цим словом? (*Страуса*)

5. На початку XVIст. Китайські майстри живопису досягли великих успіхів. Так, про майстра Чжан Сенью із царства Лян розповідали, що коли в один із храмів стали залітати голуби і всідатися на статую Будди, його мистецтво допомогло забути їм туди дорогу. Яким чином? (Художник намалював на стіні яструба і сокола)

Поради щодо заготівлі кормів та підгодовування птахів взимку

Про корм потрібно потурбуватися ще влітку.

У серпні – вересні зв'яжіть снопики чортополоху, кінського щавлю, кропиви, лободи. Їх краще зберігати у підвішеному вигляді, а зимою встромити у сніг, поряд з годівничкою.

Синиці легко впораються і з твердою

шкаралупою насіння кавуна, дині, гарбуза, кабачка. Це насіння потрібно промити теплою водою та висушити.

Жирне насіння соняшника можна також ввіткнути поряд з годівничкою. Якщо немає вівса та проса, птахів можна годувати вівсянкою та пшоном.

Люблять птахи різноманітні сухофрукти та гриби. А ще більший сюрприз для птахів, якщо вони будуть червивими.

У травні – червні можна наловити травневих, червневих хрущів, які масово літають у вечірні години або інших комах. Сухі комахи взимку – це свято для багатьох птахів.

Більшість відходів зі столу врятують життя не одному птаху: недоїдена каша, картопля, крихти білого хліба, ягоди з компоту, крихти сиру тощо.

Потрібно пам'ятати, що чорний хліб набухає у дзьобиках птахів і може викликати їх загибель.

Залюбки птахи будуть клювати і шматочки жиру, маргарину, сала. Потрібно тільки пам'ятати, що вони повинні бути несолоні, тому щоб сіль для птахів – отрута.

Чим годувати птахів взимку:

- насіння соняшника (не смажене) дуже люблять снігурі та синиці, добре ледь-ледь розчавити насіння пляшкою чи качалкою;
- коноплю люблять усі зерноїдні птахи;
- овес – на виправдання своєї назви їдять вівсянки та ще чубаті жайворонки (посмітюхи) й польові горобці;
- просто, пшоно – найулюбленіша їжа ти же вівсянок і жайворонків, крім того, просо їдять куріпки, синиці та горобці;
- гарбузове насіння (лише сире) гарно потішить Вас, оскільки дасть змогу побачити, як синиці, притиснувши лапкою насінину, діловито продзьобують у ній дірочку, стурбовано озираючись на всі боки;
- насіння дині не залишить байдужою жодну пташку;
- крихти сухого білого хліба (чорний хліб шкідливий для всього птаства) – чудовий корм для багатьох птахів;
- горобина і бузина, зібрані в кетяги й розвішані на деревах – найліпший подарунок дроздам;
- насіння ясеня (схожі на зв'язки ключів крилатки) – улюблений корм снігурів;
- насіння бур'янів (лобода, кропива, лопух, кінський щавель) – це найдешевший і дуже корисний корм для зерноїдних птахів.

Корм необхідно додавати потроху кожен день. Особливо корму має бути вдосталь під час ожеледиці та сильних снігопадів, бо в таку негоду джерелом харчування для птахів лишаються тільки годівниці.

Оцінка за «5» бальною шкалою зимових кормів для птахів, де «0» - не їдять, «5» - дуже люблять.

	Соняшник давлений	Соняшник цілий	Овес	Пшоно	Білий хліб	Сало
Синиця велика	5	5	2	1	1	4
Синиця блакитна	5	0	1	1	4	4
Синиця чубата	5	0	1	1	4	4
Повзик	5	5	4	0	4	4
Чорний дрізд	1	1	0	0	0	0
Снігур	5	5	4	1	0	0
Горобець хатній	5	5	4	5	5	1

Рекомендації щодо спостереження за птахами

Для спостереження можна використовувати бінокль, та слід врахувати, що птахи – надзвичайно рухомі створіння і швидко перелітають з місця на місце, тому вони можуть швидко зникнути з поля зору. Також можна спостерігати за птахами, повільно наблизившись до годівниці на відстань, яка дозволить роздивитись птахів. Не слід робити різких рухів, розмовляти надто голосно, щоб не відлякувати птахів. Якщо годівниця розміщена на підвіконні, то буде зручно спостерігати з вікна, при цьому можна залишатись у теплому приміщенні і бути не поміченим пташками. Для визначення видів можна скористатися визначником птахів або описом птахів. Для запису спостережень варто завести зошит для ведення спостережень, у якому робити докладні або короткі записи, які повинні бути точними і своєчасними. У зошит для спостережень слід заносити дату і час спостереження, погодні умови, кількість особин кожного виду, яку їжу вони споживають, нотатки

про будь-яку незвичайну або цікаву поведінку, опис або фото птаха, якого не змогли визначити. Узагальнивши записи, можна зробити висновок про те, які види птахів стали більш звичними, які зовсім зникли, а які з'явилися нові.

Можна зробити фото- та відеорепортажі про птахів, яких вдалось залучити до годівниць. Практика доводить що найбільша кількість прильотів спостерігалась у найбільш морозні дні.

Конструкція годівниць

Слід пам'ятати що найголовніше, аби у годівниці завжди був корм, а конструкція годівниці повинна витримувати складні погодні умови. Корм повинен бути захищеним від опадів та вітру. Годівнички мають надійно кріпитися до дерев чи підвіконня. Вони не повинні відлякувати птахів та приваблювати котів, тому не слід розмішувати годівниці на землі чи низько над нею.

Для виготовлення годівниць можна використовувати порожні пластикові

пляшки, картонні коробки чи робити годівнички з фанери чи дерева. Головне пам'ятати, що пташкам має бути зручно. Для кріплення сала можна використовувати булавки, підвішені на мотузці, або дріт.

Позакласний захід

ЗИМУЮЧІ ПТАХИ УКРАЇНИ

МЕТА: навчити розпізнавати птахів за співом, навчити виготовляти годівнички з доступного матеріалу; ознайомити дітей з різноманітністю видового складу зимуючих птахів України, уточнити уявлення про спосіб життя птахів взимку; активізувати бажання допомагати птахам у холодну пору року; виховувати бережне ставлення до природи, любов до братів наших менших.

ОБЛАДНАННЯ: наочні посібники, таблиці, картки з малюнками, комп'ютер, слайд – шоу «Голоси птахів», матеріали для виготовлення годівничок, костюми птахів.

ХІД ЗАХОДУ

1. Вступне слово вчителя

Невід'ємною частиною природи є птахи. У лісі, на луках, у полі, в парку, саду біля житла – скрізь вони привертають нашу увагу. Ми спостерігаємо, як одні з них у пошуках їжі стрибають по землі, інші обстежують гілки й стовбури дерев. Ми милуємось їх польотом, формою тіла, красою оперення, дивуємося з їхньої поведінки. Не можемо уявити собі лісу без співу птахів, нас зачаровує пісня солов'я, жайворонка, навіть тихеньке тенькання якоїсь непомітної серед рослинних хашів пташини радує нас, створює добрий настрій.

Птахів, що оточують нас ми можемо побачити в будь – яку пору року. Але, чи задумуємося ми про те, як їм важко взимку.

Птахи, які залишилися зимувати, весь короткий день шукають їжу. Одні споживають свої запаси, інші – клюють плоди, ягоди та насіння рослин (горобина, калина, омела, сосна, ялина).

Є й хоробрі птахи. Це наші «північні папуги» – шишкарі. Їдять вони насіння ялини або сосни, яке добувають з шишок вигнутими дзьобами. Тріщить мороз, а шишкар-мама сидить у гнізді і зігріває своїм теплом спочатку яйця, а потім – голих пташенят. Шишкар-тато весь цей час годує маму та пташенят насінням хвойних дерев, яке він приносить.

А зараз ми з вами трішки більше дізнаємося про птахів, які не залишають нас і взимку і про яких ми повинні піклуватися.

2. Виступи учнів

1 учень (демонструє малюнок синиці)

Про те, що СИНИЦЯ БЛАКИТНА дуже корисний птах, відомо людині ще з давніх-давен. Перший закон про охорону птахів був прийнятий на початку 13 століття, а в грамоті Людовика Баварського (1328 р.) говорилося, що:

«Тяжкий штраф чекає того, хто зловить синицю – старанного ловця комах».

Взимку синиці їдять у садах яйця та зимуючих гусениць золотогуски, деяких шовкопрядів. Щоб принадити синиць у сади, варто вивішувати їжу для них.

Синиці починають гніздування рано навесні. Тому дуплянки для них

розвішують з осені. Спочатку птахи ховаються в них від морозу, а потім

залишаються і виводять пташенят в період гніздування. Синички, хоча й

тримаються поблизу людини, свої гнізда часто будують в дуплах дерев, у

щілинах будівель, на балконах, але завжди зберігають певну дистанцію.

Житла споруджують дуже старанно, вимощуючи порожнину дупла або

щілини стін будинку сухим мохом, сухою травою і листям, але саму

середину гнізда, куди самочка відкладає маленькі білі з рожевими цяточками

яйця (їх буває 10 – 12), вимощують ніжним пір'ячком і хутром тварин. Влітку

синичка встигає вивести 2 покоління пташенят. Таким чином, можна

підкреслити, що синички – це одні з найкорисніших пташок, які не тільки

милують око і дарують насолоду своїм веселим співом, але й допомагають

людям у боротьбі за високі врожаї садів та городів. Бережіть цих чудових

пташок!

2 учень (демонструє малюнок щиглика)

ЩИГОЛЬ – має яскраво-жовті великі плями на крилах, дзьоб оточений

оксамитно-червоною широкою смугою, дві світло-коричневі плями на

світлих грудях, чорні пера крил – це основні ознаки щигля. Щогли завжди

рухливі, тримаються парами, зграями, мандрують по дібровах лише весною,

коли настає період виводити потомство. Щогли розбиваються на пари і

починають вити гнізда, вкриті зверху лишайником та мохом. Середину гнізда самка вистеляє м'яким рослинним пухом, куди відкладає 4 – 5 яєць. Якщо щиглів тримати удома, то варто знати, як і чим їх годувати. Вони поїдають просо, мурашині яйця, насіння лопуха, шматочки яблука, насіння берези, вільхи.

3 учень (демонструє малюнок повзика)

ПОВЗИК ЗВИЧАЙНИЙ – назву йому дали, мабуть, через те, що любить чіплятися до кори дерева головою вниз, сидіти або жваво лазити по стовбуру зверху вниз. Цей птах живе у нас протягом цілого року. Ранньої весни, як тільки пригріє сонечко в лісі, здалеку можна почути мелодійний гучний свист. Гніздиться цей птах переважно в дуплах дерев листяних або мішаних лісів. Гніздо – отвір дупла, завжди заліплене глиною, залишається маленький, геометрично правильний круглий отвір, куди ледве може влізти сам птах. Так пташка захищає своїх дітей від ворогів. Повні кладки з 7 – 9 плямистих яєць бувають двічі на літо – в квітні і в кінці червня. Живиться повзик влітку переважно комахами, серед яких багато небезпечних шкідників, наприклад, клоп-черепашка. Восени і взимку, коли не вистачає тваринного корму, охоче поїдає різне насіння. Повзик дуже корисний птах, якого слід охороняти і принаджувати в усі ліси та парки нашої країни.

4 учень (демонструє малюнок омелюха)

ОМЕЛЮХ – красивий птах, більший за горобця, має бурувато-сіре забарвлення з чорнувато-рудим відтінком. На голові птаха чималий чубчик, що надає йому трохи задирливого вигляду. Живляться омелюхи переважно різними ягодами і насінням дерев. Дуже люблять калину, горобину і особливо ягоди паразитичної рослини омели, за що й дістали свою українську назву – омелюхи. Полюбляють білі ягоди омели, які мають клейкий сік. Омелюхи сприяють поширенню цієї паразитичної рослини, бо, по-перше, частина насіння від роздавлених ягід приклеюється до лапок, дзьобів і оперення птахів і таким чином переноситься на інші незаражені дерева; по-друге, насіння омели витримує дію травних соків у шлунку і

кишках птаха і виходить з екскрементами, не втрачаючи схожості. Отже, омела поширюється також і з покидьками омелюхів. А в усьому іншому омелюхи не шкідливі, а навпаки, зграйки їх прикрашають зимовий ландшафт.

5 учень (демонструє малюнок кропивника)

КРОПИВНИК (ВОЛОВЕ ОЧКО) – дуже маленька пташка, найменша серед наших птахів, за що дістала свою народну назву «волове очко». Забарвлення коричневе з темними поперечними смугами. Маленький хвостик задерикувато стирчить догори. Завжди ховається в купах зваленого хмизу, у густих кущах, весь час перебуває у жвавому русі. Співає недовго, але дуже дзвінко і приємно. Гніздиться завжди десь поблизу від лісових річок чи струмочків, будує складні кулясті закриті гнізда між корінням дерев, у стосах дров тощо. Кропивник – пташка осіла. Повні кладки складаються з 4 – 9 плямистих яєць. Живляться кропивники влітку переважно дрібними комахами, восени і взимку – ще й насінням. Дуже приємна, корисна пташка, яку, безумовно, варто охороняти.

6 учень (демонструє малюнок оляпки звичайної)

ОЛЯПКА ЗВИЧАЙНА. Мабуть, мало хто знає, що серед наших пташок є й така, яка вміє пірнати під воду. Біля бурхливих річок Карпат часто можна спостерігати невеликого темно-бурого з білим птаха. Полюбляє сидіти на камені біля самої води або швидко літати над нею. Якщо деякий час спостерігати за оляпкою, можна побачити, як вона раптом поринає у воду і довго не спливає на поверхню. Потім виринає, струшує воду і перелітає на інше місце. Птахи – осілі. Гніздо мостять у щілинах скель, на березі річки, між корінням дерев. Повна кладка має 4 – 5 білих яєць. Живляться оляпки переважно різними безхребетними тваринами, комахами, їх личинками, яких ловлять з берега, а іноді й під водою. Отже, оляпка – корисний птах, її варто охороняти!

3. Прослуховування слайд – шоу «Пташині трелі»

4. Продовження виступів учнів

7 учень (демонструє малюнок сови)

СОВА. Загальний тон забарвлення темно - рудий, з чорними поздовжніми рисочками. Очі ясно - оранжеві. Поширений по всій Україні, рідкісний птах. Зустрічається в різних місцях: у лісах, ярах, скелях, навіть на приморських кручах. Голос: глухе, але гучне «у – гу-у». Гніздиться просто на землі, відкладаючи яйця серед коріння вивернутого дерева, під колодою, в інші скелі або глинястої кручі. Кладка з 2 (іноді з 3) білих кулястих яєць, у квітні. Через п'ять тижнів вилуплюються

8 учень (демонструє малюнок бугая)

БУГАЙ. Птах трохи менший за свійську качку. Дзьоб прямий. На голові стирчать невеликі чорні пір'яні «ріжки» та «баки». З жовтня до січня забарвлення інакше. «Баки» зникають, «ріжки» зменшуються, на голові залишається чорна «шапочка» з невеликим «чубчиком». Поширений по всій Україні. Тримається зарослих слабо проточних водойм. Під час сезонних перельотів зустрічається і на відкритій воді. Прилітає в березні. Гніздо мостить з плаваючих водяних рослин прямо на воді. Кладка 3 -4 буруватих яєць, у травні. Через три тижні вилуплюються пташенята, яких мати часто возить на собі і навіть пірнає з ними, сховавши під крила. Відлітає у вересні - листопаді. Нерідко зимує на півдні України й подекуди на замерзаючих ділянках річок у інших місцях. Живиться дрібною рибою та дрібними водяними безхребетними.

9 учень (демонструє малюнок сороки)

СОРОКА – птах великий і приємний на вигляд, її білий з чорним одяг виблискує, довгий хвіст, живі та хитрі очі. Живиться комахами та м'якотілими, розорює пташині гнізда, знищує пташенят та яйця. Дуже ляклива, гніздо ховає в кроні листяних дерев і прикриває зверху листям, так що в гнізді її помітити неможливо. Самка кладе в гніздо 7-8 зеленувато-синіх яєць в коричневу крапочку. Зимує в Україні.

10 учень (демонструє малюнок сойки)

СОЙКА. Має синьо-біло-чорні пір'їни на крилах. Людину боїться, не підпускає до себе на відстань пострілу. На зиму не відлітає з України. Голос

її пронизливий. Коли навколо спокійно, вона сидить на верхівці дерева і тихенько співає чужі пісні. На зиму вона запасає великий склад жолудів.

11 учень (демонструє малюнок горобця хатнього)

ГОРОБЕЦЬ ХАТНІЙ. У самців голова попеляста, облямована коричневими смугами, горло – чорне. Самка тьмяно - сірого кольору і в неї не має чорної плями. Зимуює у нас. Гніздиться в закритих кутах будівель, під стріхами в тріщинах стін, в шпаківнях тощо.

12 учень (демонструє малюнок ворони сірої)

ВОРОНА СІРА. Забарвлення голови, крил та хвоста чорне черевце та спина попелясто-сіре. Взимку вони залітають в міста та села, з пересторогою відносяться до людей. Гніздо ворона в'є міцне, обмащує його глиною та ховає його на високих деревах.

5. Конкурс прислів'їв і приказок про птахи

Птах

- Видно птаха по пір'ю.
- Видно птаха по польоту.
- Всяка пташка свої пісні має.
- Кожна птиця знайде свого Гриця.
- Ліпше пташці на зеленій вітці, ніж у пана в золотій клітці.
- Ранні пташки росу п'ють, а пізні слізки ллють.
- У всякої пташки свої замашки.

Гніздо

- Всяка пташка своє гніздо знає. Кожна пташка своє гніздо хвалить. Погана та пташка, якій своє гніздо не миле.
- Добра птиця свого гнізда не каляє.
- Свого гнізда не цурайся.
- Своє гніздо найтепліше.
- Воля пташці краща від золотої клітки.
- Гарна клітка не нагодує пташки.

Ворона

- Від ворон одстала, до пав не пристала.
- Вліз межи ворони, кракай, як і вони.
- Ворона вороні око не виклює.
- Ворона й за морем літає, та дурна вертається.
- Вороні і мило не поможе - все чорна буде.
- Лякана ворона куща боїться.

Крук

- Де стерво, там і круки.
- Круки сідають, а пани на людську душу чигають.
- Крук крукові ока не видзьобає.

Горобець

- Горобець маленький, а серденько має.
- Горобців бояться - проса не сіяти.
- Краще нині горобець, як узавтра голубець.
- Ліпше горобець у жмені, як журавель у небі.
- Ліпше горобець в руці, чим заєць в лісі.
- Старого горобця на полову не зловиш.
- То стріляний горобець.

Зозуля

- Зозуля собі гнізда не мостить.
- Ще й на нашій вулиці зозуля закує.

Кулик

- Кожний кулик своє болото хвалить.
- Кулик кулика бачить здалека.

Ластівка

- Де ластівка не літає, а на весну додому прилітає.
- Ластівка день починає, а соловей його кінчає.
- Одна ластівка не робить весни.

Лелека

- Де лелека водиться, там щастя родиться.

Орел

- Краще битися орлом, ніж жити зайцем.
- Куди орли літають, туди сорок не пускають.
- Не вчи орла літати, а рибу плавати.
- Не вчи орла літати, а солов'я співати.
- Орел мух не ловить.

Синиця

- Краще синиця в жмені, ніж журавель у небі.

Сова

- Ніхто не буде знати, тільки сич та сова, та людей півсела.
- Сова вдень мовчить, а вночі кричить.

Сокил

- Знати сокола по польоту, а доброго молодця по походці.

Соловей

- І соловейко не співає, коли їсти не має.
- В кожного солов'я пісня своя.
- Не потрібна солов'ю золота клітка, краща йому зелена вітка.
- Не вчи солов'я співати, а орла літати.
- Соловей співає, поки голос має.

Сорока

- Всяка сорока від свого язика страждає.
- Двох сорок разом за хвіст не вдержиш.
- Дружні сороки і орла заклюють.
- Сорока на хвості принесла.

1 учень: Любий друже мій, юннате,

Уявляєш, скільки птах

Може з'їсти, поїдати

Гризунів, червів, комах?

2 учень: То ж птахи із нами в спілці,

Поля й саду сторожі
Сови, дятли і синиці,
Щегли, сойки, снігурі.
3 учень: То ж як стрінеш непутящих
Що біжать поза двором
Видирати гнізда в хащах –
Ти одразу присором.
Не лякайте, друзі, пташок!
Хай вони навкруг літають,
Крила їх в промінні сонця,
Наче райдуга нам сяють.
4 учень: Між дорослих і малечі
Пташка бачить все навкруг
Дружно сяде вам на плечі,
Якщо ви їй справжній друг.
5 учень: Тих, у кого є кормушки,
В кого є пташки в дворі,
Не кусають того мухи
І прокляті комарі.
6 учень: Бо пташки працюють ревно
Поїдаючи комах,
І до вечора в них, певно,
Аж оскома на зубах .

6. Ознайомлення з правилами виготовлення пташиних годівничок.

Розповідь учителя.

Птахи взимку бояться не холоду, а голоду. Тих запасів, що були зроблені восени, не вистачає. Тому і гинуть птахи у сильні морози. В наших силах, друзі, врятувати птахів від голодної смерті: розвісити годівнички і всю зиму підгодовувати їх.

Слід пам'ятати що найголовніше, аби у годівниці завжди був корм, а конструкція годівниці повинна витримувати складні погодні умови. Корм повинен бути захищеним від опадів та вітру. Годівнички мають надійно кріпитися до дерев чи підвіконня. Вони не повинні відлякувати птахів та приваблювати котів, тому не слід розміщувати годівниці на землі чи низько над нею.

Для виготовлення годівниць можна використовувати порожні пластикові пляшки, картонні коробки чи робити годівнички з фанери чи дерева. Головне пам'ятати, що пташкам має бути зручно. Для кріплення сала можна використовувати булавки, підвішені на мотузці, або дріт.

7. Зимовий корм птахів. Розповідь учителя

- насіння соняшника (не смажене) дуже люблять снігурі та синиці, добре ледь-ледь розчавити насіння пляшкою чи качалкою;
- коноплю люблять усі зерноїдні птахи;
- овес – на виправдання своєї назви їдять вівсянки та ще чубаті жайворонки (посмітюхи) й польові горобці;
- просто, пшоно – найулюбленіша їжа ти же вівсянок і жайворонків, крім того, просо їдять куріпки, синиці та горобці;
- гарбузове насіння (лише сире) гарно потішить Вас, оскільки дасть змогу побачити, як синиці, притиснувши лапкою насінину, діловито продзьобують у ній дірочку, стурбовано озираючись на всі боки;
- насіння дині не залишить байдужою жодну пташку;
- крихти сухого білого хліба (чорний хліб шкідливий для всього птаства) – чудовий корм для багатьох птахів;
- горобина і бузина, зібрані в кетяги й розвішані на деревах – найліпший подарунок дроздам;
- насіння ясеня (схожі на зв'язки ключів крилатки) – улюблений корм снігурів;
- насіння бур'янів (лобода, кропива, лопух, кінський щавель) – це найдешевший і дуже корисний корм для зерноїдних птахів.

Корм необхідно додавати потроху кожен день. Особливо корму має бути вдосталь під час ожеледиці та сильних снігопадів, бо в таку негоду джерелом харчування для птахів лишаються тільки годівниці.

Учениця: Поспіши, дитино мила,

Глянь на світ - навкруг:

Все зима снігом покрила –

І поля, і луг.

Ні зігрітись у промінні,

Ні знайти зерна.

Ось лежить там на камінні

Пташка нежива.

А тут друга прилетіла,

Жалібно квилить:

- Поможи, дитино мила,

Зиму пережить.

Обережно, о дитятко,

Стіл щодня змети –

І ці крихти в годівничку

Пташці принеси.

Вчитель: На цьому наш захід закінчився, а робота з питань охорони птахів буде продовжуватися. Дякую всім за активну участь.

Бібліографія

1. <http://navigator.rv.ua/>
2. [http://ecotur-kmk.at.ua /](http://ecotur-kmk.at.ua/)
3. [http://junnat.kherson.ua /](http://junnat.kherson.ua/)
4. <http://teacher.at.ua/>
5. [http://zoolog.com.ua /](http://zoolog.com.ua/)
6. <http://images.yandex.ua/>
7. Б.Б. Баландин. Новейшая книга интеллектуальных игр и занимательных вопросов для умников и умниц.- Москва, 2008р.
8. Н.І. Савицька. Усі тварини України – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2008р.
9. Г.О. Сиротенко. Сучасний урок. – Харків: Основа, 2003р.
- 10.Бібліотека журналу «Біологія». Навчальні ігри на уроках біології. – Харків: Основа, 2006р.
- 11.В.С.Талпош. Птахи міст і сел України. – Тернопіль: навчальна книга Богдан, 2006р.
- 12.В.С.Талпош. Птахи лісів України. – Тернопіль: навчальна книга Богдан, 2006р.
- 13.Олесь Ільченко. Наші птахи. – К.: Граніт – Т, 2008р.
- 14.Р.В. Шаламов. Тваринний світ України. – Х.: Школа, 2006